

HANDLÄGGARE/ENHET
Enheten för avtalsfrågor
Claes-Mikael Jonsson

DATUM
2017-08-28

DIARIENUMMER
20170267

ERT DATUM
[F 11 Datum]

ER REFERENS
A2017/01344/ARM

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen Ds 2017:30

LO har beretts tillfälle att yttra sig över ovan angivna promemoria rörande införandet av entreprenörsansvar. LO inkommer härmed med följande yttrande. Yttrandet följer i huvudsak samma disposition som i promemorian. Yttrandet har förberetts tillsammans med LO-förbunden Byggnads, Seko, Målarna och Elektrikerna som direkt berörs av förslagen.

Sammanfattning

LO välkomnar förslaget om införandet av ett lagstadgat huvudentreprenörsansvar. LO kan däremot inte tillstyrka det alternativa förslaget som presenteras i promemorian.

LO anser att förslaget är en pragmatisk och rättssäker lösning till praktiska problem såsom de yttrar sig på arbetsplatserna.

LOs bedömning är att det av genomförandedirektivet (2014/67/EU) följer ett krav på att ett entreprenörsansvar ska införas i svensk rätt. Förslaget om att entreprenörsansvaret föreslås gälla både utländska och svenska företag välkomnas.

LO anser att ett entreprenörsansvar bör införas för hela arbetsmarknaden, inte endast för bygg- och anläggningsbranschen.

LO anser att den föreslagna strukturen för ansvar, där uppdragsgivaren ansvarar i första hand och där huvudentreprenören ansvar i andra hand är en lämplig lösning. Det är en klok lösning som ger incitament både hos huvudentreprenören och varje enskild uppdragsgivare att kontrollera att de underleverantörer som anlitas är seriösa.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

LO välkomnar förslaget om att entreprenörsansvaret föreslås vara strikt. Det är av yttersta vikt att ansvaret inte görs beroende av att rimliga kontrollåtgärder har vidtagits eftersom detta i praktiken skulle göra ansvaret helt verkningslöst.

LO välkomnar att det föreslagna entreprenörsansvaret ger möjlighet till avvikelser från lagen genom kollektivavtal. Den tekniska utformningen av denna s.k. semidispositivitet bör dock arbetas genom igenom ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

LO välkomnar att Arbetsdomstolen ska handlägga mål om entreprenörsansvar.

Answarets omfattning m.m.

LO välkomnar förslaget om införandet av ett lagstadgat huvudentreprenörsansvar. LOs bedömning är att de preventiva effekterna av förslaget sannolikt kommer att leda till bättre ordning och reda i bygg- och anläggningsbranscherna.

Det huvudförslag som presenteras i Ds 2017:30 är i de viktigaste delarna väsentligt bättre än det förslag som presenterades i Ds 2016:6. LO kan däremot inte tillstyrka det alternativa förslaget som presenteras i Ds 2017:30. Ett entreprenörsansvar endast i ett led är verkningslöst eftersom det är enkelt att kringgå genom att t.ex. konstruera entreprenörskedjor som innehåller tomma bolag. Även i det fall uppdragsgivaren i och för sig är ett faktiskt bolag saknar arbetstagaren skydd för sin lön om uppdragsgivaren saknar tillgångar. Det löneskydd som arbetstagaren skulle erhålla med ett sådant skydd skulle vara avsevärt sämre än med promemorians huvudförslag. LOs anser att det är tveksamt om det alternativa förslaget kan anses förenligt med EU-rättens krav.

LOs bedömning är att det av genomförandedirektivet (2014/67/EU) följer ett krav på att ett entreprenörsansvar ska införas i svensk rätt. I promemorian görs en gedigen genomgång av argumenten för och emot entreprenörsansvar. Frågan om huruvida ett entreprenörsansvar bör införas är dock enligt LOs uppfattning överspelad. Den fråga som återstår att ta ställning till är på vilket sätt ett entreprenörsansvar ska införas i Sverige. LO anser att entreprenörsansvar är det enda verkningsfulla sättet att genomföra tillämpningsdirektivet.

LO välkomnar att entreprenörsansvaret föreslås gälla både utländska och svenska företag. Incitament att vara en seriös arbetsgivare för alla som verkar på den svenska byggmarknaden måste vara likvärdiga. Behovet av entreprenörsansvar är lika stort oavsett om verksamheten bedrivs med inhemsk eller utstationerad personal.

LO anser att ett entreprenörsansvar bör införas för hela arbetsmarknaden, inte endast för bygg- och anläggningsbranschen. Slutsatsen i promemorian är att entreprenörsansvaret för de berörda branscherna kan förväntas bidra till en sund marknad och konkurrens på lika villkor som ökar förutsättningarna för hållbar tillväxt och bidrar till att motverka att seriösa företag konkurreras ut av oseriösa företag. Samma grundläggande resonemang gäller även för andra branscher. Problem för arbetstagare att få sin lön är inte begränsade till bygg- och anläggningsbranschen. LO accepterar dock regeringens förslag som ett första steg mot ett entreprenörsansvar för hela den svenska arbetsmarknaden.

LO anser att det av 2 § förslag till lag om entreprenörsansvar tydlig framgår att ansvaret ska gälla inom både bygg- och anläggningsverksamhet. I författningskommentaren hänvisas dock till bilagan i det nu gällande utstationeringsdirektivet för vägledning avseende vilka verksamheter som avses med bygg- och anläggning. Resonemangen blir onödigt komplicerade och tvetydiga vilket kan bidra med onödig osäkerhet kring exakt vilka verksamheter som omfattas av entreprenörsansvaret. Förutom broar, vägar och tunnlar som särskilt nämns bör det även tydliggöras att spårbyggen för järnvägstrafik, arbete med elledningar, bredbandsbygge och annan infrastruktur omfattas av entreprenörsansvaret. Det behöver även tydliggöras att arbetet avser både underhåll och nybyggnation. LO förutsätter att allt detta tydliggörs i författningskommentaren.

Om huvudförslagets struktur för ansvar m.m.

LO anser att den föreslagna strukturen för ansvar, där uppdragsgivaren ansvarar i första hand och där huvudentreprenören ansvarar i andra hand är lämplig. Det är en enkel lösning som ger incitament både hos huvudentreprenören och varje enskild uppdragsgivare att kontrollera att de underleverantörer som anlitas är seriösa. LO delar bedömningen om att ett sådant ansvar gör att missbruk av reglerna försvåras och att det ger arbetstagaren ett starkt skydd för lönen. LO anser att förslaget om att huvudentreprenören har det yttersta ansvaret är en bra lösning. Huvudentreprenören är ofta ett etablerat och seriöst företag som är lätt att kontakta.

LO välkomnar förslaget att en arbetstagare ska kunna vända sig direkt till uppdragsgivaren om lönen inte betalas ut utan att behöva visa att särskilda åtgärder har vidtagits mot arbetsgivaren. Samma sak gäller för förslaget om att det inte ställs några krav på bevisning från arbetstagarens sida när det gäller den omständigheten att arbetsgivarens uppdragsgivare inte har kunnat nå eller att försök har gjorts att underrätta uppdragsgivaren när huvudentreprenören ansvarar.

Det är viktigt att lagstiftningen utformas så att det blir enkelt för arbetstagaren att framställa krav på ersättning från en uppdragsgivare eller huvudentreprenör. LO anser att förslaget är en pragmatisk och rättssäker lösning till praktiska problem såsom de yttrar sig på arbetsplatserna. Förslagets preventiva funktion stärks vilket leder till att seriösa företag som följer lagar och avtal anlitas som underentreprenörer, vilket i sin tur medför att betalningsansvar aldrig kommer att behöva inträda för uppdragsgivaren eller huvudentreprenören.

LO välkomnar förslaget om att entreprenörsansvaret föreslås vara strikt. Det är av yttersta vikt att ansvaret inte görs beroende av att rimliga kontrollåtgärder har vidtagits eftersom detta i praktiken skulle göra ansvaret helt verkningslöst. En arbetstagarare skulle med ett sådant förslag alltid mötas av en invändning om att inget ansvar föreligger eftersom rimliga kontrollåtgärder har vidtagits. LO anser att förslaget för arbetsgivaren kan anses lättas upp genom att det strikta ansvaret avser lön och en begränsad tidsperiod. Likaså bör förslagets generösa möjligheter för huvudentreprenörer och underentreprenörer att reglera regressansvaret uppfattas som konsekvens av det strikta ansvaret.

LO tillstyrker även att det är den faktiska lönen som omfattas av entreprenörsansvaret och att detta gäller både utstationerade och inhemsk arbetskraft. Detta är en lösning som är både praktiskt och enkel att tillämpa och ett verkligt löneskydd förutsätter att det är den faktiska lönen som utbetalas även när entreprenörsansvaret aktualiseras. Ansvaret omfattar enligt förslaget lön. Vi utgår också från att det innebär att alla typer av lönedelar omfattas, dvs. även t.ex. kostnadsersättningar etc. som skulle utgått om lönen utbetalats av arbetsgivaren.

LO välkomnar att arbetstagaren och dennes fackliga organisation har rätt till information om entreprenörkedjan. I yttrandet över förslaget i Ds 2016:6 föreslogs att arbetstagaren skulle ha bevisbördan över hur entreprenörskedjan ser ut. Det är glädjande att regeringen tagit till sig kritiken från fackliga organisationer och nu istället föreslår att arbetstagaren har rätt att få information från arbetsgivaren, uppdragsgivaren och huvudentreprenören om deras identitet och kontaktuppgifter.

Lagens dispositivitet genom kollektivavtal

LO välkomnar att det föreslagna entreprenörsansvaret ger möjlighet till avvikelser från lagen genom kollektivavtal. Den tekniska utformningen av denna s.k. semidispositivitet bör dock arbetas genom igenom ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Av 5 § i förslaget till lag om entreprenöransvar framgår att en rad förutsättningar ska vara uppfyllda för att det ska vara möjligt att avvika från lagen genom ett kollektivavtal. Förutsättningarna tycks gå utöver de krav som gäller normalt för så kallad EU-spärr där det normalt brukar skrivas, jmf exempelvis 4 § MBL, ”Kollektivavtalen får inte innebära att mindre förmånliga regler ska tillämpas för arbetstagersidan än vad som följer av direktiv [...]”. I regeringens förslag har EU-spärren tillsynes utvidgats till att gälla även för ”arbetstagaren i det enskilda fallet”.

Regeringen tycks i förslagets motivtexter argumentera för att entreprenöransvar genom kollektivavtal ska påverka nationella uppgörelser och begränsar parternas autonomi i rent inhemska kollektivavtalsförhandlingar. LO anser att förslagets motivtexter är oroväckande i de delar som berör semidispositivitet genom kollektivavtal. LO anser att en sedvanlig så kallade EU-spärr ska införas och hänvisar i övrigt till Byggnads yttrande avseende semidispositivt genom kollektivavtal

Behörighet för svensk domstol och rättegångsbestämmelser

LO har inget att erinra om avseende de internationella privaträttsliga dimensionerna av regeringens förslag. Mål om entreprenöransvar, oavsett om det handlar om utstationerad eller inhemsk personal, ska behandlas av svensk domstol.

I regeringens Ds 2016:6 föreslogs att entreprenöransvaret skulle handläggas av allmändomstolar. I promemorian har regeringen ändrat sig och föreslår att mål om entreprenöransvar ska handläggas av Arbetsdomstolen. Detta välkomnas av LO.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Claes-Mikael Jonsson